

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE
KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de voorwaarden waaronder de stembiljetten ter beschikking gesteld kunnen worden voor wetenschappelijke doeleinden
- principiële goedkeuring

Samenvatting

Met het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering worden de voorwaarden vastgesteld waaronder de stembiljetten van de lokale en provinciale verkiezingen ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- er moet vermeden worden dat de telling van de stemmen van een telbureau of van een digitaal stembureau tijdens een dergelijk onderzoek volledig wordt overgedaan;
- de informatie op een stembiljet moet beschermd blijven en vertrouwelijk behandeld worden;
- de stembiljetten moeten tijdig terugbezorgd worden met het oog op de vernietiging ervan.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kancelarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

Inhoudelijk structuurelement: de binnenlandse aangelegenheden

Beleidsdoelstelling:

Op 13 oktober 2024 vinden de lokale en provinciale verkiezingen plaats. In het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (hierna LPKD) is een bepaling opgenomen waarmee de Vlaamse Regering gelast wordt om de voorwaarden vast te stellen waaronder de stembiljetten van de lokale en provinciale verkiezingen ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden. Een dergelijk onderzoek kan inzicht verschaffen in het algemene stemgedrag van de kiezer.

Met het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering worden de voorwaarden vastgesteld waaronder de stembiljetten van de lokale en provinciale verkiezingen ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Wetgevingstechnisch en taalkundig advies

Het bijgaande ontwerp van besluit werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2023/543 van 15 december 2023.

Advies van de Raad van State

Later in te vullen

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Op 13 oktober 2024 vinden de lokale en provinciale verkiezingen plaats. Met betrekking tot deze verkiezingen bevat artikel 173, vierde lid, van het LPKD een bepaling waarmee toegelaten wordt dat stembiljetten van de verkiezingen ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden, onder de voorwaarden vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Artikel 173, vierde lid, LPKD luidt:

“Nadat de verkiezing geldig verklaard is conform artikel 203 van dit decreet of conform artikel 25 van het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges of, als een beroep wordt ingesteld, conform artikel 28, tweede lid, van het voormelde decreet, kunnen de stembiljetten voor wetenschappelijke doeleinden ter beschikking gesteld worden aan universiteiten, hogescholen of erkende onderzoeksinstellingen, onder de voorwaarden die de Vlaamse Regering vaststelt.”

Het bijgaande ontwerp van besluit geeft uitvoering aan de bepaling in het bovenvermelde artikel 173, vierde lid, LPKD, waarmee de Vlaamse Regering belast wordt met de vaststelling van de voorwaarden waaronder de stembiljetten ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Allereerst wordt een voorwaarde bepaald over de vorm waarin de stembiljetten ter beschikking gesteld worden. Bij stemming op papier is dat uiteraard het papieren stembiljet, maar bij digitale stemming wordt een stem zowel op papier in de stembus gestoken, als in digitale vorm opgeslagen door de QR-code op het stembiljet te scannen. De digitale vorm van elke uitgebrachte stem wordt op een versleutelde manier opgeslagen op de USB-sticks van het stembureau, en na de stemming worden die stemmen door het hoofdbureau ingevoerd in de softwaretoepassing voor het resultatenbeheer. Om de stemmen in digitale vorm ter beschikking te stellen, zouden zij moeten ontsleuteld worden. Dat is een procedure die het Agentschap Binnenlands Bestuur nog nooit heeft toegepast en dus onbekend terrein is. Om die reden lijkt het veiliger dat bij digitale stemming alleen de papieren stembiljetten die door de stemcomputers worden afgedrukt, ter beschikking gesteld worden.

Een tweede belangrijk aspect is dat het onderzoek van de stembiljetten voor wetenschappelijke doeleinden er niet toe mag leiden dat de telling van de stemmen volledig wordt overgedaan of dat de

telling van een telbureau of van een digitaal stembureau wordt overgedaan. Dat is alleen de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, of, in geval van beroep, de Raad van State. Om dit te vermijden mogen de stembiljetten die uitgebracht zijn in een gemeente, of in een stadsdistrict, slechts gedeeltelijk vrijgegeven worden voor wetenschappelijk onderzoek. Een gedeelte van 25% van de uitgebrachte stemmen lijkt voldoende om onderzoek te kunnen voeren naar het algemene stemgedrag van de kiezer. Bovendien moeten de stemmen die ter beschikking gesteld worden, afkomstig zijn van meer dan één telbureau, of, in geval van digitale stemming, van meer dan één stembureau, en moeten die stembiljetten samengevoegd en gemengd worden.

Bij stemming op papier worden alleen de geldige stembiljetten waarop naamstemmen aangebracht zijn (de stembiljetten van categorie 2, volgens artikel 155, §3, eerste lid, 2°, LPKD), ter beschikking gesteld. Blanco en ongeldige stembiljetten worden door het telbureau in een aparte enveloppe gestoken en zijn geen waardevolle stukken voor een wetenschappelijk onderzoek. Ook de stembiljetten waarop alleen een geldige lijststem is aangebracht, worden door het telbureau in een aparte enveloppe gestoken en zijn geen waardevolle stukken voor een wetenschappelijk onderzoek.

Bij digitale stemming kan de kiezer niet ongeldig stemmen, maar wel blanco. Stembiljetten met een lijststem, met naamstemmen en blanco stemmen worden echter niet in aparte enveloppen gestoken. Aangezien alle stembiljetten gescand worden, is dat immers niet nodig. Als men de stembiljetten van een gemeente of stadsdistrict wil onderzoeken waar digitaal gestemd werd, zal men dus ook de stembiljetten kunnen krijgen waarop een lijststem of een blanco stem staat. Het staat de onderzoekers vrij om die stembiljetten wel of niet te gebruiken in hun onderzoek.

Een ander belangrijk aspect is de bescherming van de informatie op de stembiljetten en de vertrouwelijke behandeling ervan. Om dit te garanderen wordt de voorwaarde opgelegd dat alleen de onderzoeksinstelling die de stembiljetten ter beschikking krijgt van de gouverneur, de stembiljetten mag onderzoeken. De onderzoeksinstelling mag de stembiljetten niet ter beschikking stellen aan derden.

Een laatste belangrijk aspect is de tijdsduur waarvoor de stembiljetten ter beschikking kunnen gesteld worden. Het ministerieel besluit van 13 september 2012 houdende de bepaling van de opslag, de organisatie en de vernietiging van de stukken bij de lokale en provinciale verkiezingen bepaalt in artikel 3 hoelang de provinciegouverneur de stukken van de stem- en telbureaus (waaronder de stembiljetten) moet bewaren. Momenteel is dat tot zes maanden na de definitieve geldigverklaring van de verkiezingen. Het bijgaand ontwerp van besluit stelt de tijdsduur waarvoor de stembiljetten ter beschikking kunnen gesteld worden, vast op twaalf maanden, om een onderzoeksinstelling meer tijd te geven voor de bestudering ervan. Na de definitieve goedkeuring van het bijgaand besluit zal het voormelde ministerieel besluit van 13 september 2012 gewijzigd worden, zodat het in overeenstemming blijft met deze bepaling. Om onvoorziene omstandigheden op te vangen wordt in het ontwerpbesluit ook bepaald dat de Vlaamse minister, bevoegd voor het binnenlands bestuur, de termijn van de terbeschikkingstelling kan verlengen met maximaal een jaar.

Artikel 2

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Toelichting

Het bijgaande ontwerp van besluit heeft betrekking op de vaststelling van de voorwaarden waaronder de stembiljetten ter beschikking gesteld worden voor wetenschappelijk onderzoek. Het bijgaande ontwerp van besluit heeft bijgevolg geen budgettaire weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Inspectie van Financiën

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 22 januari 2024.

Begrotingsakkoord

Het begrotingsakkoord is niet vereist.

B. ESR-TOETS

Het bijgaande ontwerp van besluit heeft geen ESR-impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het bijgaande ontwerp van besluit heeft geen weerslag op het personeelsbestand of het personeelsbudget zodat het akkoord van de Vlaamse minister van bestuurszaken niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

- a) *Personeel*: het bijgaande ontwerp van besluit noodzaakt geen bijkomende inzet van het in dienst zijnde personeel van de lokale besturen, noch de werving van bijkomend personeel.
- b) *Werkingsuitgaven*: het bijgaande ontwerp van besluit heeft geen weerslag op de lopende uitgaven van de lokale besturen.
- c) *Investerings en schuld*: de uitvoering van het bijgaande ontwerp van besluit veroorzaakt geen bijkomende investeringen voor de lokale besturen.
- d) *Ontvangsten*: in uitvoering van het bijgaande ontwerp van besluit worden geen bijkomende financiële middelen aan de gemeenten ter beschikking gesteld.

Conclusie: het bijgaande ontwerp van besluit heeft geen impact op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen zal het bijgaande ontwerp van besluit voor advies aan de Raad van State bezorgen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de voorwaarden waaronder de stembiljetten ter beschikking kunnen gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen te gelasten over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering, vermeld in punt 1°, het advies van de Raad van State in te winnen, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Gwendolyn RUTTEN

Bijlagen:

- het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering
- het advies van de Inspectie van Financiën